

Александр СЕЛИН

ШКЕНАН КАВАШТЕ КЕЧЫЖАТ ШКЕНАН ШАРНЫМАШ

Мом ожно шке шинчам ден ужынам,
Огеш лий савырнаш ончалын тудым,
Кузе ом уж теггечысе тўтырам
Я ер сереш ўманште шочшо шудым.

А шарнымаш ят кечыйол гаяк,
Ик татыште эрта тўжеме менгым,
Кўлеш — пел курымлан мўггеш кая,
Эрталше Ий радам чашкерым шенгын.

Кудло ийыште шке семын кушмо
Да кас велыш тайныме вара.
Тиде ўмыр кутыш — огыл укш монь, —
Укш эре шке капшым ешара.

Кудло ий.. Пеледме
жаше годем,
Ўштын кеч поран, кырен шолем.
Опыт нал, уке, пиналым йодын.
Тидым шке шўм-чон денак ыналет.

Ош-чевер ег дечын шем-осалым
Илыш-корнышто ужап пернен.
Погаалтен шке кўргыштў вий-алым,
Торым шалаташ аиеш перен.

Эн тыглай айдеме дечын порым
Ужмо, а тыгайже шукрыак
Воктенат, тўня мучкат. Моторын
Порылык йолга, ила, мура.

Кудло ий — пеледме жап тўжвачын:
Ош кугу пеледыш — вуйын чал.
Кеч ийгот кугу, от волто вачым,
Рвезылыкым воктенет ончал.

Укш гай огы тиде ўмыр кутыш, —
Укш эре шке қапшым ешара.
Илсна да ты тўняште утыш
Кажныже ме лектына вара.

Кудало нй пушенгын кўраын вочшо
Кудало лышташ гай чучеш мылам.
Модықтаалн кас южеш кыл-почшым,
Чонешта эше мыняр лышташ ала?

ШОШО РҮДӢ

Вер-шӧрыштӧ апрель мучаш.
Тўнгаалн топланап нурвече.
Кава гыч шыргыжын онча —
Пырчат шер ок тем кечын.

Ял тўрыштӧ нистер
Чара, садак шокшештыне
Парчаште лыштаннер
Омден чевсргыменшке.

Шем шырчыкше чиең,
Шонет, сўанлык шийым,
Шўшкен мурап монден,
Пукша чонештыл игым.

Ташлен туге Эмет —
Поктен шузп дыр Юлым,
Кол кучышым, шонет,
Шкеж дек эрелан юлын.

Тугас кызыт жап:
У сомыл шочын шуко.
А уло эн тўнжат —
Ужат лекмек пасушко.

ЯЛЫШКЕ ТОАМЕКЕ

Адак мый шочмо ялыште улам.
Арня тышечын нигушкат ом кае.
Суртемын оамо веде, но мылам
Ялжак чолаан эн лишыла мӧнгӧ гае.

Шке суртынтышт изай, акай илат,
Шарнен ойлат мо ужмым, кумыл тодыат.
Кеч йӧсӧ кызтат, но нунылан
Эн нелымже, темден, шукерте кодын.

Каем яна воктесе, чодыран.
Пеш палыме чыла аян, пушенте.
Идалык мучко Разинын памаш
Йонча арка йымаане, мландым шегын.

Мый тошто имне корным ончалам,
Каем йолгорно дене олык велке.
Шукертсе ег-ваак койыт шинчамаан,
Да пуйто толын лектынам воктекышт,
Мутланена ончалын вер-шөрнам.
Чучеш юж тыште мыланем эн тамалың,
Шкенан каваште кечыжат шкенан,
Кўза, вола лач шкенжын корным налын.
Уремыш пуртыш кас велеш корнем.
Чучеш чолаан и шўлыкын, и шокшын.
Кунам каем олаш, пачерышкесм,
Шонем: колтат тора командировкыш.

УШТЫЛАН МОКТЕММУРО

1

Кўзанўштō, просто ўштō я прежан
Ялт йоча гыч шогтыенг марте айдемым
Пеггыдын ондамыт я ласкан, лыжган,
Кажныжым — озажын койыш-шотшо дене.

Южо ўдыржō туге пиктен шында
Тугакшат лōза шымавуч гай кыдалжым
Кок йолан сар кутко семын койыада,
Шке шона дыр, пушо моторештым манын.

2

Шуко ыле каче ялыштем,
Ўдырѣнже шуко нунын дечын.
Мо ыш сите, кызтат шонем,
Рвезе-ваак кыралтыч тангышт верчын.

Икана Балтфлот гычын моряк
Тольо кок арня жаплан ужаш.
Лач пайрем. Да тоамо кечынак
Муын ўдырым — ок вучо жап.

Ўдыр йытыра. Ончалмсекақ,
Эн торжа рвезат вигак шула.
Морякшат чевер, шкенан ялак,
Но вет иктым от пайас дулаан.

Кид кучалын, ўдыр ден моряк
Кечывазым коштыт урем мучко.
Шишлансныт нуным рвсзе-ваак,
Погынен, иктаже луын-лучкын.

Мужырым вашайыч клуб туран.
Мушкыndo нѳатаате каче-ваакын.
Эх, йѳратыманш я так модманш,
Рвсзе ушым савырет молан окмакыш?

Вўр шыжаате. Шкет кузе сенет?
Мучыштарыш ўштум, флот презжаным.
Ўдырым тавалыме сѳет
Казыр савырналае тыныс жапыш.

3

Шарнем, ачий, ўштадын кўзанўштум,
Товарым чыкаатен шентеч тушан,
Кая ыле — ыш ончо шокшым, йўштум —
Я нымыштым руаш але пулан.

Ик кечын нале мыйымат пеленже.
Эланет весвел пистерын кайышна.
Мылам тулотым оатыкта, а шкеже
Ышта тошкаатышым да шогаата
Ик шонго пистыш эгертен. Тунам аач
Мый шижым, мом шонен пыштен ачам.
Ойлен ыле, мўкш сшым муын, чаплым.
Тутеже шуын мўйым нааме час.

Кўза тошкаатыш дене мўкш пыжашыш.
Пырчат огеш лўд пўшкыламѳ дечат.
Шумекс, капшым ўштѳ ден презжалыш
Пистеш ўшанаын шогашлан ачам.

Руа (чўнгга дыр?) пистым тудо эплане
От уж тўжвачын, могойрак кѳрташ.
Руэн ситарыш. Мўй огеш йом вельн,
Йога шѳртняаге шыштыге ведраш.

Паша ышталте. Капшым мучыштарыш,
Чен нѳатын, вошыш ўлыкѳ ачий.
Кугу кова дене тупем вўчкаатыш:
— Сонарын толмына арам ыш аий!

Кугу сар деч варассе ўстембаална
Кертеш улангын ынде изишлан.
Паренте киндешна шўрен ўмбачын
Мўйнам, анеш логарым ондалаш.

Чуваш-ваак дене илена кыдаатын.
 Лумдат таклан мо нуным — кукмарий.
 Пайрем кастен марла мурен куштат гын,
 Ит шонх улыт просто йыдырий.

Марий-ваакшат гармонь почеш чувашла
 Куштат, а южышт мутлаанен моштат.
 Кеч ташлыже Юл вӱд, кеч ынже ташла,
 Ваш-ваш ме коштына кеч-кунамат.

Кондат ыле яланшке Юл весвечын
 Чевер тӱсан меж ӱштым вате-ваак.
 Ваштаат кая чурий мемнан уремын,
 Шонет, пелед йолга эр шошымак.

Уремыш лектын, акым йодыдаалыт,
 Рончат шомакым илышышт нерген.
 Аклан пыштат лу муным я йыдалым,
 Кӱн уло гын окса, кертеш тӱлсн.

Юл тӱрыштӧ косш кернак онгайын:
 Мемнан йыдалым чуваш тос пидеш,
 А марий ватын лывырге кыдалжым
 Чуваш веа ӱштӧ сыанын ондалеш.

5

Икте веле огыл кӱзанӱштӧ
 Ыле мӱнгыштӧ, шарнем, мемнан.
 Шукежо — тугай йомартае шӱштӧ,
 Шке кид дене таптыме кӱртнян.

Иктым изайна ӱшталын кошто,
 Весым акайна — мыжер ӱмбач...
 Мыланем логале кӱчык, тошто.
 Маньыч: "Эн изилян тиде лач".

Ыле мӱнгыштына тӱрлӧ ӱштӧ.
 Нуным мый тачат коклан ужам.
 Иктыжым жап нигунам ок ӱшты,
 Молын дечын лӱмжӧ тудын кӱшнӧ.
 Коштын сарыште ӱштал ачам,
 Кече гай волгаат йӱла прежа.

ОМ ЙӐРАТЕ

Ом йӧрате канде тувыретым,
 Шӱшерет ок келше мыланем.

Мый дечем коранын ошкыаметым
Түвытат огеш шу ончаамем.

Канде тувырым, аагам, шүшерым
Пөлеккен тылатше посанам.
Нуно ынде йөршын темышт шерым,
Ок шу, ок шу ужмо нигунам.

Вашлиймеке ондалаш төчем да
Шүкалат со өрдыжкө кидем,
Каласет: "Ужеш ег, ох, күчемдыш!"
Тиде яат ок келше мыланем.

Ом йөрате мундырк кайымстым.
Шүлыкан лиймет ок кўл мылам.
Ом йөрате — кеч ом уж ик кечым.
Йөратем! Улат тый курымаан!

НИ ШОНЕНАТ ОМЫА...

Мыскара

Енгаватым мыняр ий орлат,
Нигузе огыт керт витарен.
Неужели уке препарат
Лукташ нлыш тыч яат коптарен?

Ента лийже туалгын, керек.
Туддек коштым кулашак кўлеш.
Тыгай вате дек пурен лекмек,
Чонетаан ну мо сайже коদেশ?

Шкетын шкет ўдырамаш дек толмет
Дечын ончыч шонаате вуй йыр:
Келшалеш мо тудлан кап-кылет?
Пурен лекше молат уло дыр?

Кенета тогдая палымет,
Аишыл ег туддеч колын шукта?
Уке, ок кўл шолашке коштмет.
Азашна такшат кызыт сита...

Тыгерак шонкален-вискален, мый
Ик кастен шуко шинчалтым шкет..
Енгавате дек кайышым лектын,
Вет шарнаатышыме ватем уке.

Мый дечем коранын ошкыаметым
Түвытат огеш шу ончаамем.

Канде тувырым, аагам, шүшерым
Пөлеккен тылатше посанам.
Нуно ынде йөршын темышт шерым,
Ок шу, ок шу ужмо нигунам.

Вашлиймеке ондалаш төчем да
Шүкалат со өрдыжкө кидем,
Каласет: "Ужеш сг, ох, күчемдыш!"
Тиде яат ок келше мыланем.

Ом йөрате мундырк кайымстым.
Шүлыкан лиймет ок кўл мылам.
Ом йөрате — кеч ом уж ик кечым.
Йөратем! Улат тый курымаан!

НИ ШОНЕНАТ ОМЫА...

Мыскара

Енгаватым мыняр ий орлат,
Нигузе огыт керт витарен.
Неужели уке препарат
Лукташ нлыш тыч яат коптарен?

Ента лийже туалгын, керек.
Туддек коштым кулашак кўлеш.
Тыгай вате дек пурен лекмек,
Чонетаан ну мо сайже коদেশ?

Шкетын шкет ўдырамаш дек толмет
Дечын ончыч шонаате вуй йыр:
Келшалеш мо тудлан кап-кылет?
Пурен лекше молат уло дыр?

Кенета тогдая палымет,
Аишыл сг туддеч колын шукта?
Уке, ок кўл шолашке коштмет.
Азашна такшат кызыт сита...

Тыгерак шонкален-вискален, мый
Ик кастен шуко шинчалтым шкет..
Енгавате дек кайышым лектын,
Вет шарнаатышыме ватем уке.

ПАЧЕР ОЛМЫКТЫМАШТЕ

Олмыктышо йолташем тўшка
Пачерем кузе гына ыш чуриктаре.
Сарзе гай пурат тышкат, тушкат.
Чаманен, кеч "караулым" шергылатаре.

Койо олтыман титанем пыате-воато.
Маньыч:

— Тидым кўртнѳ пудырғылаан колто!
Пурымаште пырдыж шаанен пыта.
— Шыгыр, верыштыже оғы, — йўк шокта.

Кечывалым пич йўд гай пѳлемышкат
Толын пурышт, шоктыш кычыр-кочыр.
Уто пырдыжым тыштат ирсн кышкат,
Первый кечыйолаан вишым почын.

Ик арня строитель йолташем тўшка
Кажне сомылышко пыштыш виным левла.
Бнде ончемат, йўла чонем ласкан,
Чучылада ялт у пачерыште улмемаа.

Мыскылен, "хрущевка" манме пѳрт кѳргеш
Чогышо танем-влак ик арня коклаште
Нылле пїлан ончык луктыч пачерем.
Бнде улыт воктенем ўстел коклаште.

Чынгыр-чынгыр пералтен ваш-ваш чаркам,
Шинчена пашам пытарыме лўмеш.
— Аийже ты пачерыште киндет перкан,
Шкеже пшалан аий, — ик тосем манеш.

Вуйыш кайыш, шонкалем садаан тыге
Кызыт кинде оғы, паренгат перкеле.
А пшал? Мый йѳратем кок эргымге.
Пшаланже нуно аийыладат гын всел?

* * *

Колымаш ок ончо чапым я ийготым,
Тый ушан улат, окмак — тудлаан садак.
Тўнгѳ — мо айдемын кайымекше кодын
Поро пого я илен эртааме так.